

Kvinde og køn under det moderne gennembrud

Herman Bang og impressionismen

Dagens plan:

01

Opvarmning

Dagens følelse

02

Oplæg

Herman Bang og
impressionismen

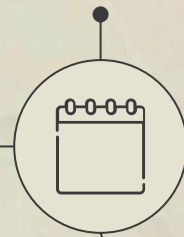
03

Gruppearbejde

Den sidste
balkjole

04

Udblik

"Jomfruernes
klub"

01

Opvarmning

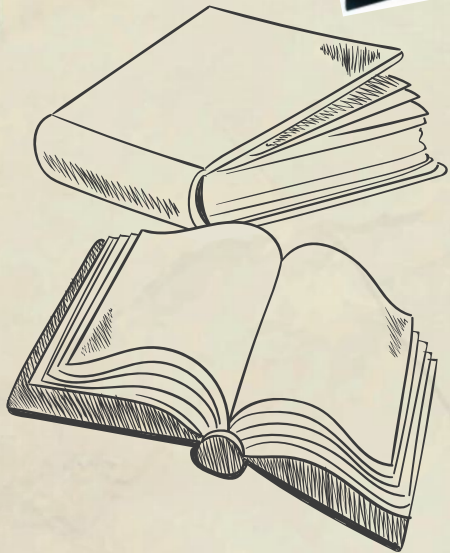
me
lue n

ilu su
en n
abu

**Hvad kendetegner
sædelighedsfejden
?**

ilu su
en
abu

**Hvilke følelser vil du
umiddelbart koble på
novellen "Den sidste
balkjole"?**

Oplæg om Herman Bang

Alberte Brostrøm, Camille, Carl & Anton

Impressionisme

- "Impression" er det franske ord for "indtryk"
- Impressionismen kan både ses i malerkunsten, i litteraturen og i musikken. Vi har i dag fokus på litteraturen.
- Både i malerkunsten og i litteraturen vil kunstneren gerne afspejle den måde, **vi mennesker reelt oplever verden**, nemlig i flygtige indtryk.

→ Man forsøger altså at male/beskrive *et flygtigt øjeblik*.

Litterær impressionisme

- Ligesom de andre realismestrømninger vil impressionismen gerne afspejle virkeligheden.
- Og det mener man, at man gør bedst ved at præsentere læseren for **nogle flygtige øjeblikke** og så lade læseren **finde frem til sammenhængen** → de tomme pladser må udfyldes af læseren.
- For sådan er det jo også i virkeligheden. Den består af flygtige øjeblikke, ting man ser ud af øjenkrogen osv., og der kommer ikke en person hen til os og siger, at "sådan og sådan hænger det sammen".
- Hvis det skal være ægte realisme, må forfatteren derfor "forsvinde bag værket" og lade det tale for sig selv. Læseren skulle frit kunne drage sine egne konklusioner.

me
flaven

Hvad kan vi lede efter?

- Forfatteren trækker sig tilbage som fortolker, og derfor ser man sjældent en alvidende fortæller i impressionistiske tekster. Fortælleren er mere en, der **vil iagttage objektivt**.
- Teksten begynder ofte **in medias res** og er bygget op af en række afgrænsede øjebliksbilleder (scenisk fremstilling).
- **Replikker og samtaler** kommer ofte til at karakterisere personerne frem for udførlige personbeskrivelser. Der gives dog mange detaljer om alt, der er synligt i personernes miljø.
- Der er **tomme pladser**, så læseren skal selv fortolke med (skabe sammenhængen)

Bang og impressionismen

- I Danmark er Herman Bang (1857-1912) den forfatter, der typisk forbindes med impressionismen.
- Bang skrev ofte om "**de stille eksistenser**", fx kvinder, hvis kærlighedsliv ikke går som forventet, og som ofte ender med et **stillestående** liv.
- Bang vandt aldrig indflydelse i inderkredsen omkring Det moderne gennembrud, selvom hans litteratur altid var funderet i en realistisk samtidsbeskrivelse. Han forblev i en yderposition, og denne position forstærkedes af hans homoseksualitet, som han ikke lagde skjul på.
- Homoseksualitet blev af samtiden betragtet som et sygdomstræk (og var direkte ulovligt). Måske blev hans dybe forståelse for disse kvinder hjulpet på vej af hans egen homoseksualitet?

Gruppearbejde (25 min):

Gruppe 1 + 2:

1. Hvilke handlemuligheder har søstrene? Hvilke **følelser** kan I tillægge dem?
2. Novellen kredser flere gange et tidsmæssigt aspekt: "De sidste par år var egentlig otte" (s.1), "Ja, ja – tiden går... Sommeren gik helt" (s.1), "Og årene gik" (s.2). Hvorfor er tiden af betydning? Og hvordan beskrives miljøet?
3. **Hvordan bruges den impressionistiske skrivestil til at vise søstrenes handlemuligheder?**

Gruppe 3+4:

1. Hvordan tematiseres kvindens handlemuligheder i novellen? Hvorfor er søstrene et eksempel på nogle "*stille eksistenser*"? Og hvordan kan vi karakterisere søstrene?
2. Hvilken samfundskritik rummer novellen? Hvilke **følelser** kan I koble på?
3. **Hvordan bruges den impressionistiske skrivestil til at vise søstrenes handlemuligheder?**

Gruppe 5+7:

1. Hvilken rolle spiller fortælleren? Og hvilke tomme pladser må læseren udfylde?
2. Hvordan vil I karakterisere **stemningen** i novellen?
3. **Hvordan bruges den impressionistiske skrivestil til at vise søstrenes handlemuligheder?**

”Jomfruernes klub”

- *Et udblik:* ” Nicolaj er 21 år og jomfru. For ham handler det ikke bare om at miste sin mødom, men om at finde en, han kan dele sit liv med”

Sammenligning

Hvilke paralleller er der
ml. "Jomfruernes
klub" (2018) og "Den
sidste balkjole" (1887)?

Et udtryk

ilu su
en
abu

Opsamling

- Hvad skal du huske fra
modulet i dag?

Hvad tager du med dig af ny
viden?

ilu su
en n
abu

Skrivestile i perioden

Kort opsummering

Realisme: "Sådan er verden."

Naturalisme: "Sådan styres mennesker af vilkår og drifter."

Impressionisme: "Sådan *føltes* øjeblikket."

Eksempler

situation: En mand går ind på en café, hvor det regner udenfor.

Realistisk eksempel

Peter tørrede regnen af jakken, inden han trådte ind på caféen. Der var næsten fuldt, og folk sad med laptops eller aviser. Han bestilte en sort kaffe ved disken og fandt et ledigt bord i hjørnet. Udenfor fortsatte regnen med at falde i lige striber ned ad ruden.

Naturalistisk eksempel

Peter trådte ind på caféen med tøjet klistret til kroppen og en sur lugt fra det våde stof omkring sig. De andre gæster trak blikkene til sig, som om hans tilstedeværelse forstyrrede den rolige orden, de holdt fast i. Han bestilte kaffe mest af vane; den bitre smag dulmede rastløsheden, men han vidste, den snart ville vende tilbage. Udenfor piskede regnen, som om vejret selv ville holde ham, hvor han var.

Impressionistisk eksempel

Regnen gled som kolde streger ned over ruden, da Peter trådte ind. Lugt af nybrygget kaffe løftede sig i varme bølger. Stemmer blandede sig med klirren af kopper, alt sammen som et stille brus. Han mærkede et tørt pust af varme fra cafégulvet, en kort lettelse, før dagens grå farve igen satte sig i ham som en skygge.